

3 Φεβρουαρίου 2026

**Για το Νηπιαγωγείο των αναγκών μας,
ενάντια στο Νηπιαγωγείο της εγκατάλειψης.**

Η παραδοχή ότι οι θεμελιώδεις αρχές της ανθρώπινης ύπαρξης αποκτώνται κατά την προσχολική ηλικία υπερβαίνει τα όρια του ρητορικού σχήματος και επιβεβαιώνεται από τη σύγχρονη αναπτυξιακή ψυχολογία. Στο περιβάλλον του νηπιαγωγείου δεν συντελείται απλώς μια δημιουργική απασχόληση, αλλά η οικοδόμηση του γνωστικού και συναισθηματικού υπόβαθρου πάνω στο οποίο θα στηριχθεί η μετέπειτα κοινωνική εξέλιξη του ατόμου.

Σε ένα διαρκώς μεταβαλλόμενο παγκόσμιο γίνεσθαι, οφείλουμε να αναγνωρίσουμε την προσχολική αγωγή ως μια στρατηγική επένδυση στο ανθρώπινο κεφάλαιο. Η αποστολή του εκπαιδευτικού υπερβαίνει την παροχή φροντίδας, εστιάζοντας στην ολιστική καλλιέργεια δεξιοτήτων που ορίζονται ως απαραίτητες για τον 21ο αιώνα:

- Συναισθηματική Νοημοσύνη: Η ικανότητα κατανόησης και διαχείρισης των συναισθημάτων ως βάση για την κοινωνική συνοχή.
- Γνωστική Ευελιξία και Δημιουργικότητα: Η ενθάρρυνση της αποκλίνουσας σκέψης για την επίλυση σύνθετων προβλημάτων.
- Κριτική Σκέψη: Η διαμόρφωση ενεργών πολιτών με αναλυτική ικανότητα και αυτόνομη κρίση.

Καλούμαστε, λοιπόν, να επαναπροσδιορίσουμε τον ρόλο μας ως «αρχιτέκτονες» της μάθησης, διασφαλίζοντας ότι οι βάσεις που θέτουμε σήμερα θα οδηγήσουν σε μια κοινωνία βασισμένη στη γνώση, την ενσυναίσθηση και την εξέλιξη. Το ερώτημα που μας απασχολεί δεν είναι απλώς το «τι» πρέπει να διδάξουμε, αλλά το «πώς» θα ανταποκριθούμε στις σύνθετες ανάγκες του σύγχρονου παιδιού, μέσα σε αυτό το απαιτητικό πλαίσιο.

Αν σκύψουμε για λίγο στο ύψος ενός παιδιού τεσσάρων ετών, ο κόσμος φαντάζει ταυτόχρονα συναρπαστικός και τρομακτικός. Είναι ένας κόσμος γεμάτος «γιατί», γεμάτος συναισθήματα που δεν έχουν ακόμα όνομα, και μια έμφυτη ορμή για εξερεύνηση. Η δική μας αποστολή στην προσχολική εκπαίδευση είναι να γίνουμε οι ασφαλείς συνοδοιπόροι σε αυτό το πρώτο μεγάλο ταξίδι. Να δημιουργήσουμε το περιβάλλον όπου το παιδί νιώθει ορατό, αποδεκτό και ικανό να ανθίσει.

Βρισκόμαστε ξανά εδώ, για να αναδείξουμε και να παλέψουμε για τα μεγάλα και χρονίζοντα προβλήματα που αντιμετωπίζει ο χώρος του νηπιαγωγείου. Δεν είμαστε απλώς παιδαγωγοί. Είμαστε οι πρώτες/οι εκπαιδευτικοί που συναντούν τα παιδιά στον δρόμο της μάθησης, της κοινωνικοποίησης και της ζωής. Όλοι εμείς που υπηρετούμε την προσχολική εκπαίδευση γνωρίζουμε καλά την πραγματικότητα της τάξης. Γνωρίζουμε τη μαγεία της πρώτης ανακάλυψης στα μάτια ενός παιδιού, αλλά γνωρίζουμε εξίσου καλά και τις τεράστιες προκλήσεις: την έλλειψη πόρων, την αυξανόμενη διαφορετικότητα, την πίεση της καθημερινότητας. Τα προβλήματα είναι γνωστά και τα διεκδικούμε διαρκώς:

1. Το Ζήτημα του Χώρου: Επιστήμη και Πραγματικότητα

Δίπλα στον εκπαιδευτικό και τον συμμαθητή, υπάρχει ένας ισχυρός, αν και σιωπηλός, πρωταγωνιστής: το Περιβάλλον. Συχνά, όταν μιλάμε για «ποιότητα», εστιάζουμε στο πρόγραμμα. Σήμερα, όμως, οφείλουμε να μιλήσουμε για τον φυσικό χώρο ως δυναμικό καταλύτη της ανάπτυξης.

Η νευροεπιστήμη και η περιβαλλοντική ψυχολογία είναι ξεκάθαρες. Σε αυτή την περίοδο μέγιστης νευροπλαστικότητας, ο εγκέφαλος του νηπίου δομείται βάσει των εμπειριών του. Το περιβάλλον λειτουργεί ως «τροφή». Ένας κατάλληλος χώρος με σωστό φωτισμό, χωρίς υπερβολικό

θόρυβο, με γωνίες που προάγουν την αυτονομία και την ιδιωτικότητα, είναι βιολογική αναγκαιότητα, όχι πολυτέλεια. Ο εγκέφαλος του νηπίου δεν απορροφά απλώς πληροφορίες, κυριολεκτικά δομείται βάσει των εμπειριών του. Κάθε αισθητηριακό ερέθισμα, το φως που μπαίνει από το παράθυρο, η υφή του πατώματος, η ηχώ στο δωμάτιο, μεταφράζεται σε νευρωνική δραστηριότητα.

Επιστημονικά δεδομένα δείχνουν ότι το περιβάλλον λειτουργεί ως «τροφή» για τον αναπτυσσόμενο εγκέφαλο. Ένα περιβάλλον πλούσιο σε κατάλληλα αισθητηριακά ερεθίσματα βοηθά τον εγκέφαλο να μάθει να οργανώνει και να επεξεργάζεται τις πληροφορίες. Αντίθετα, το χρόνιο στρες που προκαλείται από ακατάλληλους χώρους (π.χ. υπερβολικός θόρυβος, οπτική υπερφόρτωση, συνωστισμός) οδηγεί σε αυξημένα επίπεδα κορτιζόλης. Έρευνες έχουν συνδέσει τα υψηλά επίπεδα θορύβου στα νηπιαγωγεία όχι μόνο με προβλήματα ακοής, αλλά και με καθυστερήσεις στη γλωσσική ανάπτυξη και μειωμένη ικανότητα συγκέντρωσης. Συνεπώς, ο σχεδιασμός του χώρου δεν είναι θέμα αισθητικής. Είναι θέμα βιολογικής αναγκαιότητας.

Πέρα από τη νευρολογική βάση, η περιβαλλοντική ψυχολογία μας διδάσκει ότι ο χώρος επηρεάζει άμεσα το πώς αισθάνονται και πώς συμπεριφέρονται τα παιδιά. Ο Λόρις Μαλάγκουτσι (Reggio Emilia) εύστοχα ονόμασε το περιβάλλον «Τρίτο Δάσκαλο».

Χώροι που είναι σχεδιασμένοι στο ύψος των παιδιών, όπου τα υλικά είναι προσβάσιμα χωρίς τη βοήθεια ενηλίκου, ενισχύουν την αίσθηση της ικανότητας και την αυτονομία. Όταν το παιδί δεν χρειάζεται να ρωτήσει «μπορώ να πάρω αυτό;», αλλά το περιβάλλον του λέει «ναι, μπορείς», η μαθησιακή συμπεριφορά αλλάζει ριζικά. Επιπλέον οι μεγάλοι, ανοιχτοί, αχανείς χώροι τείνουν να προκαλούν «κινητικό ξέσπασμα» και πιο επιθετικό παιχνίδι. Αντίθετα, η δημιουργία μικρότερων, οριοθετημένων «γωνιών» προάγει τη συγκέντρωση, το συνεργατικό παιχνίδι μικρών ομάδων και την πιο σύνθετη γνωστική εμπλοκή.

Η Ανάγκη για Ιδιωτικότητα: Ένα συχνά παραμελημένο δεδομένο είναι η ανάγκη των παιδιών για απόσυρση. Σε ένα περιβάλλον έντονης κοινωνικοποίησης, η ύπαρξη μικρών, ασφαλών «καταφυγιών» όπου ένα παιδί μπορεί να απομονωθεί για λίγο, είναι κρίσιμη για τη συναισθηματική του αυτορρύθμιση. Πώς μεταφράζονται αυτά τα δεδομένα στην καθημερινή μας πρακτική; Η σύγχρονη έρευνα έχει αρχίσει να ποσοτικοποιεί την επίδραση του φυσικού σχεδιασμού στη μαθησιακή πρόοδο.

Ο Φυσικός Φωτισμός και Αερισμός δεν βελτιώνουν απλώς την υγεία, αλλά συνδέονται άμεσα με τη βελτίωση της διάθεσης και τη ρύθμιση των καρδιακών ρυθμών των παιδιών, επηρεάζοντας θετικά την προσοχή. Ο χώρος πρέπει να είναι ένας «ζωντανός οργανισμός» που αλλάζει ανάλογα με τα ενδιαφέροντα των παιδιών και τις ανάγκες της ομάδας, όχι μια στατική έκθεση επίπλων. Η απόσταση μεταξύ του τι γνωρίζουμε ότι χρειάζεται ένα τετράχρονο παιδί και του τι παρέχουμε ως Πολιτεία, είναι συχνά χαώδης. Οφείλουμε, λοιπόν, σε αυτό το συνέδριο, να κοιτάξουμε κατάματα τον «ελέφαντα στο δωμάτιο»: Τη σοβαρή, χρόνια και συχνά επικίνδυνη κρίση των κτηριακών υποδομών στα ελληνικά νηπιαγωγεία.

Δεν μιλάμε απλώς για «παλιά κτίρια». Μιλάμε για συνθήκες που σε πολλές περιπτώσεις ακυρώνουν στην πράξη κάθε προσπάθεια για σύγχρονη παιδαγωγική και, το κυριότερο, προσβάλλουν την αξιοπρέπεια παιδιών και εκπαιδευτικών. Εν έτει 2026, η προσωρινή «λύση» των προκατασκευασμένων αιθουσών τείνει να γίνει μόνιμο καθεστώς σε πολλούς δήμους της χώρας, ιδιαίτερα στα αστικά κέντρα μετά την εφαρμογή της δίχρονης υποχρεωτικής εκπαίδευσης. Παιδιά στοιβάζονται σε μεταλλικά κουτιά, συχνά με ελλιπή μόνωση, όπου το καλοκαίρι «βράζουν» και τον χειμώνα «παγώνουν».

Συναντάμε νηπιαγωγεία σε ισόγεια πολυκατοικιών που σχεδιάστηκαν για καταστήματα, σε ημιυπόγεια χωρίς φυσικό φως, σε χώρους πρώην αποθηκών. Μιλάμε για αίθουσες όπου ο φυσικός αερισμός είναι «ανέκδοτο» και ο φυσικός φωτισμός πολυτέλεια. Αν η νευροεπιστήμη λέει ότι το φυσικό φως ρυθμίζει τους βιορυθμούς και την προσοχή, τι κάνουμε στα παιδιά που περνούν τη μέρα τους με λάμπες φθορίου;

Ο συνωστισμός 25 παιδιών σε ελάχιστα τετραγωνικά οδηγεί σε υπερδιέγερση, ηχορύπανση και μόνιμο στρες. Τα τιμμεντένια προαύλια – «κλουβιά» στερούν το αναγκαίο κινητικό παιχνίδι. Η έλλειψη προσβασιμότητας για ΑμεΑ συνιστά θεσμικό αποκλεισμό. Όταν βάζουμε ένα παιδί 4 ετών να ξεκινήσει τη σχολική του ζωή σε ένα κοντέινερ, του λέμε ότι η εκπαίδευσή του δεν είναι προτεραιότητα.

Το κτηριακό είναι βαθιά παιδαγωγικό και πολιτικό ζήτημα. Η διεκδίκηση σύγχρονων, ασφαλών σχολικών κτιρίων είναι η ελάχιστη υποχρέωσή μας. Δεν μπορούμε να συζητάμε σοβαρά για αναβάθμιση της προσχολικής αγωγής, για καινοτόμα προγράμματα και για αξιολόγηση, όταν τα θεμέλια είναι σαθρά. Η διεκδίκηση σύγχρονων, ασφαλών, βιοκλιματικών και παιδαγωγικά κατάλληλων σχολικών κτιρίων δεν είναι συντεχνιακό αίτημα. Είναι η ελάχιστη υποχρέωσή μας απέναντι στα παιδιά που μας εμπιστεύονται το ξεκίνημά τους στη ζωή.

2. Ο Συνωστισμός ως Παιδαγωγική Τροχοπέδη

Αναφερθήκαμε νωρίτερα στην ανάγκη για «γωνιές», για χώρους κίνησης, για ήσυχες γωνιές απόσυρσης. Πώς μπορούν να εφαρμοστούν αυτά όταν σε μια αίθουσα ελάχιστων τετραγωνικών πρέπει να συνυπάρξουν 20-25 νήπια; Τι σημαίνει στην πράξη «1 προς 25» σε αυτές τις ηλικίες;

Σημαίνει το τέλος της εξατομικευμένης παρέμβασης: Πώς μπορείς να αφουγκραστείς τις ανάγκες, τους φόβους, τις ιδιαίτερες κλίσεις 25 διαφορετικών προσωπικοτήτων τεσσάρων ετών, ταυτόχρονα; Πώς θα στηρίξεις το παιδί που δυσκολεύεται να προσαρμοστεί, όταν άλλα 24 ζητούν την προσοχή σου;

Σημαίνει μετατροπή της παιδαγωγικής σε «διαχείριση πλήθους»: Όταν η αναλογία είναι τόσο συντριπτική, η προτεραιότητα του εκπαιδευτικού μετατοπίζεται βίαια από τη μάθηση και ανάπτυξη στην απλή επιβίωση και ασφάλεια. Ο ρόλος μας υποβιβάζεται από παιδαγωγό σε φύλακα.

Σημαίνει κίνδυνο για την ασφάλεια: Σε ηλικίες που η επιτήρηση πρέπει να είναι συνεχής και άγρυπνη, το «ένα ζευγάρι μάτια» για 25 παιδιά που κινούνται, εξερευνούν και αντιδρούν αυθόρμητα, είναι επικίνδυνο. Μια πραγματικότητα που στηρίζεται στο μεγάλο ψέμα ότι ο/η νηπιαγωγός μπορεί και πρέπει να τα κάνει όλα.

3. Έλλειψη βοηθητικού προσωπικού

Σήμερα, το ελληνικό δημόσιο νηπιαγωγείο λειτουργεί με μια δομική έλλειψη που θέτει σε κίνδυνο την εύρυθμη λειτουργία του: Την παντελή, σχεδόν, απουσία μόνιμου βοηθητικού προσωπικού.

Ας θέσουμε τα ερωτήματα που αντιμετωπίζουμε κάθε μέρα, όχι στη θεωρία, αλλά στην πράξη της τάξης των 4χρονων και 5χρονων παιδιών: Ας μιλήσουμε για την πιο απλή, ανθρώπινη στιγμή. Ένα τετράχρονο παιδί, που μόλις κατακτά την αυτονομία του, έχει ένα «ατύχημα» στην τουαλέτα. Λερώνεται. Κλαίει. Χρειάζεται άμεση φροντίδα, χρειάζεται καθαριότητα, χρειάζεται να διαφυλαχθεί η αξιοπρέπεια και η ψυχολογία του εκείνη τη στιγμή. Ποιος θα το φροντίσει; Η απάντηση είναι: Η/ο μία/ένας και μοναδική/ός νηπιαγωγός.

Που σημαίνει ότι εκείνη τη στιγμή, η/ο εκπαιδευτικός βρίσκεται μπροστά σε ένα τραγικό και επικίνδυνο δίλημμα: Να αφήσει το παιδί λερωμένο και τρομαγμένο μέχρι να βρεθεί λύση, ή να τρέξει να το βοηθήσει, αφήνοντας αναγκαστικά τα υπόλοιπα 20-25 παιδιά χωρίς καμία επίβλεψη στην τάξη; Κανένας επαγγελματίας δεν θα έπρεπε να καλείται να πάρει τέτοια απόφαση.

Σε χώρους που φιλοξενούν νήπια, οι απαιτήσεις υγιεινής είναι αυξημένες. Ποιος καθαρίζει επαρκώς και διαρκώς τις επιφάνειες, τα παιχνίδια, τις τουαλέτες κατά τη διάρκεια της λειτουργίας του σχολείου; Έχουμε μετατραπεί σε ανθρώπους για όλες τις δουλειές. Το ωράριό μας, η ενέργειά μας, η ψυχική μας αντοχή εξαντλούνται σε έναν αέναο αγώνα δρόμου να προλάβουμε τα «λειτουργικά» και τα «διαδικαστικά», αφήνοντας το «παιδαγωγικό» έργο, τον πυρήνα της ύπαρξής μας, σε δεύτερη μοίρα.

4. Θεσμικές Αδικίες και Γραφειοκρατία

Οι νηπιαγωγοί βιώνουν, επιπλέον, βαθιές θεσμικές αδικίες. Είναι απαράδεκτο εργαζόμενοι/ες με τα ίδια προσόντα και μισθό να υποχρεώνονται σε διαφορετικό διδακτικό ωράριο, ανάλογα με τη θέση ή το τμήμα που υπηρετούν. Η διοικητική ευθύνη της/του Προϊσταμένης/ου στα ολιγοθέσια μετατρέπεται σε «ποινή», με εξοντωτικό διπλό καθήκον. Απαιτούμε την άμεση εξίσωση του ωραρίου και ουσιαστική μείωση για όσες/ους ασκούν διοίκηση.

Ταυτόχρονα, το τέρας της γραφειοκρατίας καταβροχθίζει τον χρόνο και την ενέργειά των νηπιαγωγών. Μετατρέπονται σε διεκπεραιωτές εγγράφων, συμπληρώνοντας ανούσιες φόρμες σε

πλατφόρμες. Κάθε λεπτό που σπαταλιέται στη γραφειοκρατία, είναι χρόνος που κλέβεται από την προετοιμασία και τα παιδιά. Απαιτείται απλούστευση διαδικασιών και θεσμοθέτηση Γραμματειακής Υποστήριξης.

5. Η Εγκατάλειψη της Ειδικής Αγωγής

Η ολιγωρία της Πολιτείας γίνεται επικίνδυνη στον χώρο της Ειδικής Αγωγής. Σήμερα, τα παιδιά με δυσκολίες δεν έχουν ουσιαστική πρόσβαση στις υπηρεσίες που δικαιούνται. Οι ΣΜΕΑΕ, το ΕΒΠ και οι Παράλληλες Στήριξεις αντιμετωπίζονται ως «πολυτέλεια» και όχι ως κεκτημένο δικαίωμα.

Η κατάσταση με τα Τμήματα Ένταξης είναι αποκαρδιωτική: δεν υπάρχουν παντού και συχνά δεν στελεχώνονται. Η επιστήμη φωνάζει για Έγκαιρη Παρέμβαση. Γι' αυτό, απαιτούμε όλα τα νηπιαγωγεία της χώρας να ενταχθούν άμεσα στις Επιτροπές Διεπιστημονικής Υποστήριξης (ΕΔΥ), με ενδοσχολική στήριξη από ψυχολόγο και κοινωνικό λειτουργό.

Η επάρκεια της στελέχωσης στις Σχολικές Μονάδες Ειδικής Αγωγής και Εκπαίδευσης δεν αποτελεί απλώς μια διοικητική παράμετρο, αλλά την αναγκαία συνθήκη για την υλοποίηση της εξατομικευμένης παρέμβασης. Η πολυπλοκότητα των αναπτυξιακών και μαθησιακών αναγκών στην προσχολική ηλικία επιτάσσει μια στιβαρή διεπιστημονική ομάδα, η οποία οφείλει να λειτουργεί οργανικά και όχι αποσπασματικά. Η ορθή λειτουργία του Ειδικού Νηπιαγωγείου βασίζεται στη συνέργεια τριών πυλώνων:

- Εξειδικευμένο Διδακτικό Προσωπικό: Νηπιαγωγοί Ειδικής Αγωγής με κατάρτιση στη διαφοροποιημένη διδασκαλία.
- Ειδικό Εκπαιδευτικό Προσωπικό (ΕΕΠ): Λογοθεραπευτές, Εργοθεραπευτές, Ψυχολόγοι και Κοινωνικοί Λειτουργοί, που διασφαλίζουν την ολιστική υποστήριξη του μαθητή και της οικογένειας.
- Ειδικό Βοηθητικό Προσωπικό (ΕΒΠ): Για την κάλυψη των αναγκών αυτόνομης διαβίωσης και φυσικής υποστήριξης.

Η πραγματικότητα της στελέχωσης συχνά αποκλίνει από τα διεθνή πρότυπα λόγω:

- Χρονικής Ασυνέχειας: Η καθυστέρηση στους διορισμούς και η εξάρτηση από το καθεστώς των αναπληρωτών διαρρηγνύουν τη θεραπευτική και παιδαγωγική συνέχεια που είναι ζωτικής σημασίας για παιδιά με αναπηρία ή ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες.
- Ελλειμματικής Σύνθεσης: Η υποστελέχωση σε κρίσιμες ειδικότητες (π.χ. εργοθεραπεία ή ψυχολογική υποστήριξη) μεταβιβάζει το βάρος της παρέμβασης αποκλειστικά στον εκπαιδευτικό, αλλοιώνοντας τον διεπιστημονικό χαρακτήρα της δομής.

Η στελέχωση λοιπόν πρέπει να αντιμετωπίζεται ως δείκτης ποιότητας της δημόσιας εκπαίδευσης. Η διεκδίκηση μόνιμων και έγκαιρων προσλήψεων δεν είναι ένα στενά συνδικαλιστικό αίτημα, αλλά μια ηθική και επιστημονική επιταγή για τη διασφάλιση της προσβασιμότητας και της συμπερίληψης στην πράξη.

6. Υποχρηματοδότηση και η Ανάγκη για Ουσιαστική Επιμόρφωση

Όλα τα παραπάνω προσκρούουν στον τοίχο της τραγικής υποχρηματοδότησης. Το Δημόσιο Νηπιαγωγείο έχει μετατραπεί σε «επαίτη», με προϋπολογισμούς «πείνας». Η Δωρεάν Παιδεία είναι μύθος, καθώς το απαραίτητο παιδαγωγικό υλικό πληρώνεται από τους γονείς ή από την τσέπη των ίδιων των νηπιαγωγών. Απαιτούμε γενναία αύξηση της κρατικής επιχορήγησης και ειδικό κονδύλι για υλικό.

Τέλος, για να ανταποκριθούμε στις προκλήσεις, χρειαζόμαστε στήριξη, όχι με μαζικά, θεωρητικά σεμινάρια, αλλά με ουσιαστική επιμόρφωση. Ζητάμε βιωματικά εργαστήρια σε μικρές ομάδες και τη θεσμική στήριξη για τη δημιουργία σταθερών Δικτύων Σχολείων, ώστε να σπάσει η επαγγελματική απομόνωση και να μετατρέψουμε τα σχολεία μας σε ζωντανές Κοινότητες Μάθησης.

Οι λειτουργοί της προσχολικής αγωγής αποτελούν τους πρωτογενείς διαμεσολαβητές στη μετάβαση του ατόμου από το στενό οικογενειακό περιβάλλον στο ευρύτερο κοινωνικό και γνωστικό πλαίσιο. Η παρέμβασή τους κατά την πρώιμη παιδική ηλικία, μια περίοδο μέγιστης νευροπλαστικότητας και ταχείας συναπτικής ανάπτυξης, καθορίζει την αρχιτεκτονική του εγκεφάλου και θέτει τις βάσεις για

τη μετέπειτα ακαδημαϊκή επιτυχία, τη συναισθηματική σταθερότητα και την κοινωνική ένταξη. Ωστόσο, είναι αναγκαίο να προβούμε σε μια εμπειρική ανάλυση της εκπαιδευτικής πραγματικότητας:

- **Δομικές Υστερήσεις:** Η εκπαιδευτική διαδικασία επιτελείται συχνά εντός ενός πλαισίου που χαρακτηρίζεται από χρόνια υποχρηματοδότηση και σοβαρά ελλείμματα στις υλικοτεχνικές υποδομές.
- **Συστημικά Κενά:** Η αναντιστοιχία μεταξύ των σύγχρονων παιδαγωγικών απαιτήσεων και των διαθέσιμων πόρων αναγκάζει το διδακτικό προσωπικό σε μια διαρκή υπέρβαση των θεσμικών του ρόλων.
- **Επαγγελματική Ανθεκτικότητα:** Η προσπάθεια κάλυψης των οργανικών κενών του συστήματος μέσω της προσωπικής στοχοπροσήλωσης των εκπαιδευτικών, αν και αναδεικνύει υψηλά επίπεδα επαγγελματικής δέσμευσης, εγκυμονεί κινδύνους για την ποιότητα της παρεχόμενης εκπαίδευσης και την επαγγελματική εξουθένωση του κλάδου.

Συνεπώς, η ανάγκη για δομικές μεταρρυθμίσεις και ορθολογική κατανομή πόρων δεν αποτελεί απλό κλαδικό αίτημα, αλλά προϋπόθεση για τη διασφάλιση της ισότητας των ευκαιριών στην εκκίνηση της εκπαιδευτικής πορείας κάθε παιδιού.

Είναι σαφές ότι η αναγνώριση της σπουδαιότητας της προσχολικής ηλικίας παραμένει κενή περιεχομένου, εάν δεν συνοδεύεται από τη διεκδικητική ανάδειξη των δομικών και χρόνιων προβλημάτων του κλάδου. Στη σημερινή συγκυρία, όπου η δημόσια εκπαίδευση υφίσταται πιέσεις, η στρατηγική του κοινωνικού αυτοματισμού και του διχασμού προβάλλει ως μια «βολική» αφήγηση. Απέναντι σε αυτή την παγίδα, η ενότητα δεν αποτελεί απλώς μια ηθική επιλογή, αλλά την ελάχιστη αναγκαία συνθήκη πολιτικής και παιδαγωγικής επιβίωσης. Ως λειτουργοί της εκπαίδευσης, οφείλουμε να επαναπροσδιορίσουμε τη σχέση μας με το κοινωνικό σύνολο πάνω στους εξής άξονες:

- **Άρνηση της Εργαλειοποίησης του Εκπαιδευτικού Ρόλου:** Απορρίπτουμε κατηγορηματικά τον ρόλο του «αντιπάλου» στην επικοινωνιακή διαχείριση της ευθύνης. Δεν αποδεχόμαστε τη μετατόπιση των συστημικών δυσλειτουργιών στις πλάτες των παιδαγωγών και των γονέων μέσω ενός στείρου αλληλοκατηγορητηρίου.
- **Αποκατάσταση της Οργανικής Σύνδεσης Σχολείου-Οικογένειας:** Είναι επιτακτική ανάγκη να ανακτήσουμε έναν κοινό κώδικα επικοινωνίας. Το «μαζί» πρέπει να μετεξελιχθεί από σύνθημα σε ουσιαστική συλλογική πράξη για την περιφρούρηση του δημόσιου χαρακτήρα της εκπαίδευσης.
- **Ανάδειξη της Θεσμικής Λογοδοσίας:** Στρέφουμε το αίτημα για ευθύνη προς το θεσμικό κέντρο λήψης αποφάσεων. Η Πολιτεία και το Υπουργείο Παιδείας φέρουν την αμέριμη ευθύνη για τη διασφάλιση των υλικοτεχνικών και στελεχειακών προϋποθέσεων που απαιτεί μια σύγχρονη εκπαιδευτική διαδικασία.
- **Αποεμπορευματοποίηση του Εκπαιδευτικού Αγαθού:** Το σχολείο δεν αποτελεί εμπορικό προϊόν, αλλά ένα θεμελιώδες κοινωνικό συμβόλαιο. Η λειτουργία του δεν μπορεί να διέπεται από όρους αγοράς, ενοχικά σύνδρομα ή τακτικές εκφοβισμού, αλλά απαιτεί ισχυρούς θεσμούς και σχέσεις αμοιβαίας εμπιστοσύνης.

Η διασφάλιση του μέλλοντος της προσχολικής αγωγής δεν εξαρτάται από την αναζήτηση «βολικών ενόχων» στο πλαίσιο ενός στείρου κοινωνικού αυτοματισμού. Απαιτεί την υπέρβαση των τεχνητών διχασμών και την προσήλωση στον αμετάθετο, τελολογικό μας σκοπό, την προάσπιση των δικαιωμάτων του παιδιού και την ποιοτική αναβάθμιση της δημόσιας εκπαίδευσης. Και ο σκοπός αυτός παραμένει αμετάθετος: το παιδί.

**Δημοκρατική Συνεργασία
Εκπαιδευτικών Π.Ε.**